

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	24 ต.ค. 2556	44	15727	3

ตำกบ ชื่อนหน่วยไม้คนล้านนา พระยานครนำหน่วยไม้มาแบ่งตำกบงานพิธีกรรม

มีหน่วยไม้หรือผลไม้ในล้านนาที่ขึ้นตามธรรมชาติสร้างคุณค่าให้แก่ผู้คนได้นำมาเป็นอาหารกินเล่นคือหน่วยไม้ตำกบ นัยว่ามีวิตามินและน้ำตาลแก่ผู้คนที่กินผลไม้เป็นอย่างมาก แต่ผู้คนมักมองข้ามเลยไม่ให้ความสนใจ แต่มีบางหมู่บ้านได้นำมาทำตำกบที่ตกแต่งขึ้นเพื่อนำมาใช้ในพิธีกรรม

เมื่อวันที่ 14 กันยายน 2556 เราได้ไปร่วมพิธีกรรมการเลี้ยงผีขุนน้ำที่ห้วยบ้านปางให้มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่คณะสารสนเทศได้จัดทำขึ้นเพื่อประกวดการถ่ายภาพในเรื่อง "ป่าปลอดภัยประเทศไทยพลิกฟื้น"

ในพิธีกรรมเลี้ยงผีขุนน้ำดังกล่าว ทางที่

น้องชาวบ้านปาง ได้ร่วมมือกันตัดแต่งไม้มาทำเป็นรูปร่างของสัตว์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่นว่า ปลาช่อน หรือ ปลาจ้อน ตัวกบ กุ้ง ปู ปลาต่างๆมากมาย

ในจำนวนสัตว์เหล่านั้น ทางผู้เขียนสังเกตเห็นรูปร่างของสัตว์ตัวหนึ่ง มีตาโต รูปร่างคล้ายกบจึงเข้าไปสอบถามคนที่กำลังทำไม้อยู่ เขาบอกว่าจะทำกบเพื่อใช้ร่วมกับสัตว์อื่นๆ เพื่อบูชาผีขุนน้ำ เมื่อทำเสร็จเขาบอกว่า จะต้องไปหา หน่วยหรือลูก หรือผลของปะตำกบมาทำตาของมันเพื่อให้เกิดความงดงามดูเหมือนลูกตาของกบในธรรมชาติจริงๆ

หลังจากที่เขาตัดแต่งไม้เป็นรูปร่างคล้ายกบดีแล้ว เขาถูกจากที่นั่นไปที่หน้าบ้าน เดินไปมาหาหนทางขึ้นเข้างบนกิ้งไม้ต้นตำกบ แล้วเอื้อมมือไปเด็ดหน่วยไม้ตำกบมาสองสามลูก เอามาเทียบกันดูว่าสีสันของมันคล้ายกันหรือไม่ ขนาดของมันจะเท่ากันหรือไม่ เมื่อไม่ได้จึงเลือกหน่วยใหม่เอามาจนคล้ายกันดีแล้วเขาจึงเดินกลับมาที่ตัวกบไม้ที่เขาตัดวางรอไว้แล้ว

เขาเจาะรูเล็กๆที่หัวของกบไม้ทั้งสองข้าง แล้วใช้ไม้แหลมแทงลงที่หน่วยตำกบ สอดไม้แหลมเป็นสลักปักเสียบเอาหน่วยตำกบให้ติดกับตำกบไม้ เอ้อ...ดูแล้วก็เหมือนตัว กบนะ นี่แหละหน่วยไม้ตำกบละเนื้อ คือเขาเอาไม้ตำกบนั้นเองเนื้อหมูเขา

ภาพ รูปภาพกบไม้บูชาผีขุนน้ำ แหล่งเรียนรู้พระยาล้านนา สวนชาปังหินไฟ ม.6 ต.ดอนแก้ว อ.แมริม จ. เชียงใหม่

...นิคม พรหมมาแพทย์...

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	21 พ.ย. 2556	44	15754	3

ป้าจ้อน ธรรมคนล้านนา ผนึกการบำรุงขวัญชาวบ้าน

ฟ้าฝนแห้งแล้งในบ้านในเมือง ผู้คนทั้งหลายเดือดร้อน ข้าวกล้า ป่าไม้เฉาเหี่ยวแห้งบ้างก็ตาย บ้างก็รอคอยฝนหลังน้ำลงจากฟ้ามารดให้เกิดความชุ่มชื้น ในยามนี้เองชาวบ้านจะปรึกษากับตุ้เจ้าหรือพระสงฆ์ นำพระธรรมข้อปล้ำจ้อน (ปลาช่อน) มาเทศน์เพื่อขอน้ำฝนจากฟ้า

ประเพณีการขอฝนมีมากมายหลายอย่างตามแต่ชาวบ้าน ชาวช่องและผู้คนแต่ละท้องถิ่นที่จะคิดสร้างสรรค์ บ้างแห่ขบวน บ้างนำเอาคนหัวล้านมาชนกัน บ้างขอให้แม่หม้ายแก้ผ้าร่อนรำกลางทุ่งนา

แต่มีบางถิ่นที่ขอชาว

ล้านนา มักจะนิยมนิมนต์ตุ้เจ้าหรือพระสงฆ์นำพระธรรมชื่อว่า ธรรมปล้ำจ้อนมาเทศน์ ในพิธีการต่างๆ โดยเฉพาะวิธีการเลี้ยงผีขุนน้ำ

ในตำนานกล่าวขานถึงเรื่องราวแม่ปล้ำจ้อนหรือปลาช่อนตัวโต อาศัยในสระแห่งหนึ่งต่อมาเกิดสภาวะแห้งแล้ง หนองน้ำเริ่มลดระดับลงขณะที่ฟ้าฝนไม่ตกลงมาให้แผ่นดินชุ่มเย็น ที่สุดน้ำในสระหรือหนองน้ำแห้งขอด เปื้อนโคลนเริ่มโผล่ผิวแต่กระแหง ปล้ำจ้อนเห็นว่สภาวะนี้บรรดาปลาสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในสระย่อมตายกันทั้งหมด พญาปล้ำจ้อนจึงตั้งจิตอธิษฐานสรุปว่าแม้ตัวข้าจะกินสัตว์เป็นอาหารก็ตาม แต่ก็ยังมีจิตที่เป็นกุศลเพื่อแผ่แก่บรรดาสัตว์ทั้งหลายที่อยู่ในสระนี้ขอให้

กลุ่มภารกิจจดหมายเหตุและสารนิเทศท้องถิ่น

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยแม่โจ้ NORTH CLIPPING 2557/ 00041

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
ไทยนิวส์	21 พ.ย. 2556	44	15754	3

รอดพ้นจากภัยแล้งในยามนี้เกิด

ด้วยแรงบารมีกุศลจิตของพญาปล้าจ้อน
ทำให้จอมเมฆหลังสายฝนลงมาพรมโลกหล้าให้ชุ่ม
เย็นมีน้ำทำอุดมสมบูรณ์ น้ำหลังไหลตามห้วยหนอง
คลองบึง สัตว์ทั้งหลายรอดพ้นจากภัยแล้งทั้งปวง

ด้วยตำนานกล่าวถึงนี้เอง ทำให้ผู้คนได้
คิดถึงบารมีของพญาปล้าจ้อน ปราชญ์ทาง
วรรณกรรมจึงได้รจนาเป็นพระธรรมนำมาเทศน์เพื่อ
ขอฝนแก้ไขสถานการณ์ภัยแล้งให้หมดสิ้น

ในการประกอบพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำหลาย
แห่งจึงนิยมนำพระธรรมปล้าจ้อนมาเทศน์ หรือบาง
แห่งแม้จะไม่มีพิธีเลี้ยงผีขุนน้ำ ชาวบ้านก็จะนิมนต์
พระสงฆ์มาเทศน์เพื่อให้บ้านเมืองชุ่มเย็นฟ้า
ฝนตกต้องตามฤดูกาล

แรงศรัทธาหากรวมกันเข้าอาจเกิดพลัง
มหาศาล ในการทำนุบำรุงสิ่งแวดล้อม ช่วยกันดูแล
สิ่งแวดล้อมมิให้น้ำแห้งเหือดจากแม่น้ำลำคลอง
ย่อมมีน้ำใช้ตลอดไปให้ผู้คนอยู่เป็นสุข

ภาพ การเทศน์ธรรมปล้าจ้อนที่ห้วยบ้าน
แปง อ.สันทรายเชียงใหม่

...นิคม พรหมมาเทพย์...